

Обећање и враћање

Сигурно је да ће вас изненадити наслов па хајде да га објасним. Драгачево је крај коме се по много основа враћам, па зато враћање. А ово обећање потиче од договора са мојим другом Жиком Каровићем да му покажем Драгачево. Тачније онај његов део који се обично назива Доње Драгачево. Искрено не бих тачно да вам објасним шта је то Доње Драгачево, али и ја претостављам да се ради о местима која се налазе између Белице и Јелице, односно Гуче и Лучана. Бар бих ја тако рекао онако на прву. За Драгачево ме везују преци, који листом потичу из драгачевских села. Такође, и многобројна родбина која се раширила по целом Драгачеву. Нажалост, по оном народном – „Има времена“ пропустио сам да запишем нешто више док су ми родитељи били живи. Али и овако ми остало пуно у сећању из оних сећања која сам највише чуо од мој баке Љубице, поред које сам одрастао. Па сам зато ваљда и највише чуо прича од ње. И раније сам прокрстарио Драгачевом, чак сам много тога и препешачио. Нпр. осам пута сам се пешке попео на Овчар успут стижући до његових обронака пешачећи кроз драгачевска села Ртаре и Дучаловиће. Зато је овај излет са Жиком био враћање старим стазама, али показате се да увек може да се открије и нека нова стаза.

У Чачку, 26. септембра 2025. године

Среда, 24. септембар 2025. године

Јавих се Жику око пола девет преко Вибера са једноставним питањем – „Јеси ли за шетњу по Драгачеву“? Убрзо стиже потврдан одговор. И након малог неспоразума о времену поласка покупих га код кафане „Цар Лазар“ и кренусмо на пут. Наравно главни пут према Драгачеву је онај који се наставља на улицу Кнеза Милоша или некадашњи Ивањички сокак. Јер преко Драгачева пут је даље водио ка Ивањици, где је дуго била граница Србије. Сада када кроз Драгачево пролази и ауто – пут „Милош Велики“ многи ће почети да избегавају овај пут. Али нам данас време није фактор па смо спремни да истрпимо све кривине и рупе на тзв. Гучком путу који води до превоја Караула на Јелици, а онда путници могу да бирају пут којим ће наставити ка срцу Драгачева. Овим путем, тада још прашњавом цадом прошао сам пешке давне 1958. године. Било је пролеће, а ја сам имао четири и по године. Била је недеља, када ме је тата повео на излет до Карауле одакле

смо се вратили истим путем. Наравно застали смо код чесме која и данас постоји. До сада нисам знао да се чесма зове „Русовача“. Али сам знао да је подигнута под покровитељством краља Александра I Карађорђевића 1927. године у спомен на погинуле Драгачевце у ратовима од 1912. до 1918. године.

Спомен чесма на Јелици

На Гучком путу некада је била позната кафана коју је држао Славо Драгићевић. Била је популарна међу Чачанима, јер се с пролећа то прво служила млада јагњетина. Зграда у којој је била кафана и данас постоји, али кафана је одвано затворена. А одавно нема ни Слава Драгићевића. Сада је на Гучком путу популаран ресторан „Петровић“. О кулинарској понуди може се дискутовати, али са терасе ресторана пружа се очаравајући поглед на Чачак.

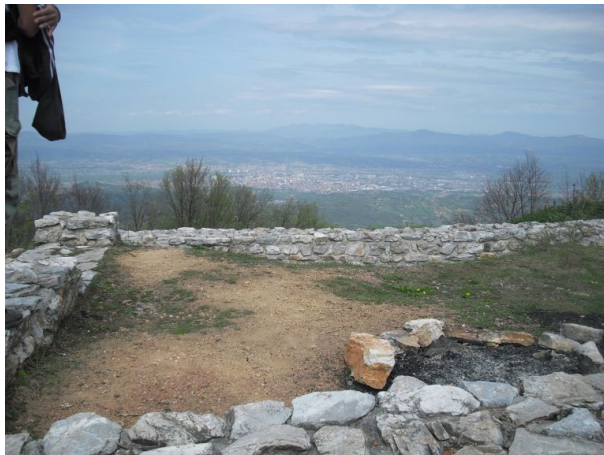
Поглед на Чачак из ресторана „Петровић“

Још једна од занимљивости које се налазе на овом путу је и манастир посвећен Св. Николи Мирликијском. Ради се о женском манастиру Епархије рашко – призренске у егзилу посвећеног. Манастир је саграђен у атару села Лозница, на имању чачанског привредника Милоја Стевановића. Манастир је најпре био мушки. Звао се манастир Црна река у егзилу, јер се овде на празник Светог цара Константина и царице Јелене 3. јуна 2010. настанило црноречко братство на челу са својим настојатељем протосинђелом Николајем (Николићем).

Манастир Св. Николе Мирликијског

Манастир су основала деветорица монаха који су пристигли из четири манастира на Косову и Метохији, који нису прихватили смену епископа Артемија.

Градина на Јелици

Са Гучког пута скрећемо на пут који води ка селу Граб. Овим путем се стиже до познатог дечијег одмаралишта „Здрављак“, које је данас потпуно девастирано. Било је то одмаралиште које је подигнуто 1935. године средствима Црвеног крста, а онда је после Другог светског рата постало

дечије одмаралиште. Почетком распада Југославије постало је смештај за избеглице из Хрватске и Босне и Херцеговине. После тога је постајло све запуштеније да би коначно доведено до нивоа уништења после пожара из 2016. године.

После пар километара долази се до цркве Св. Петра, Павла и Јована, коју је подигао чачански предузетник Жарко Шипетић. Лево се скреће према археолошком локалитету Градина, који је још увек недовољно познат, а камо ли посећен.

Црква Св. Петра, Павла и Јована у Грабу

Пут до Гучког пута до цркве је у прилично лошем стању. У близини се налази Каменолом Граб, који се интензивно експлоатише тако да овим путем пролазе тешки камиони. Ми скрећемо десно кроз Граб, повремено, када нам то растиње дозволи у лепом на Сунцем окупано Драгачево. Пут се наставља кроз Рогачу и Велес, пре него стигнемо на улаз у Гучу.

Стари храст у Тијању

Путовање настављамо ка Лучанима кроз село Турицу, а затим скрећемо на пут ка Тијању. На око два километра пре Тијања с леве стране пута налази

се стари храст за који се верује да има исцелитељске моћи. И овај пут је у прилично лошем стању. Углавном је то последица проласка тешких камиона који возе камен из каменолома у Тијањској клисури.

Тијање је дуго времена било среско средиште за околна села, Зеоке, Ртаре, Негришоре, Турицу, јер се ту налазила црква и школа у коју су ишла деца управо из поменутих села. Црква посвећена Св. Великомученику Прокопију је једнобродна грађевина са полукружном апсидом и касније додатим торњем са звоником. Сазидана је 1810. године, а њен ктитор је Јосиф Миловановић.

Црква у Тијању

Црква се налази на левој обали Тијањске реке, која је направила Тијањску клисуру између села Марковица и Зеоке. Некада је пут ишао поред саме реке, али је седамдесетих година направљен нови пут који иде брдом са десне стране реке, кроз атар села Марковица. Пробијањем пута срушене су две велике стене Мали и Велики Камал, које су се налазиле у забрану мог прадеде Живојина Јовашевића. Испод њих се у Тијањској реци налазио Манити вир. Бака ми је причала да су ту дводили овце на купање. С друге стране клисуре испод Милојевића брда налазио се извор Поповац. На нашим пешачким турама по Драгачеву отац ме је обавезно водио на изворе, који су били велико благо драгачевских села. На изласку из клисуре према Ртарима на речици је некада постојала Милова воденица. Први пут када ме отац водио кроз Тијањску клисуру свратили смо код Мила, чија је воденица тада још радила. Било је то негде половином шесдесетих година. Тада сам први пут био на Сабору у Гучи. Наравно у Гучу смо стигли пешке.

Ртари су, поред Зеока село које ме највише веже за Драгачево. Јер ту је 1914. године рођена моја мајка Радојла. Уосталом у овом селу остала ми је једина имовина наслеђена од предака. При томе мислим на дедове. На брду Клик поред пута који је познат као „[Ранковац](#)“ поседујем шуму од неких 70 ари. Пут од Чачка, преко Придворице, био је од велике важности за села у доњем Драгачеву. Крајем XIX века народни посланик Ранко Тајсић успео је да се избори да се овај путни правац оспособи за колски саобраћај. Због тога је у народу овај пут остао познат као „Ранковац“. Овим путем стижемо до раскрснице где се одваја пут који кроз Ртаре води ка превоју Локва подно

Овчара. Успут пролазимо поред Ртарског гробља, где у сахрањени моји прабаба Ружица и прадеда Милован Стојановић.

Пут настављамо кроз Ртаре према Локви. Пролазимо кроз засеок у коме се налазе куће фамилија Стојановић, Мирковић и Милошевић. Код поменутог одвајања са „Ранковца“ налазе се куће фамилије Обрадовић. Одатле потиче познати кошаркашки тренер Жељко Обрадовић. Пролазимо поред још једног извора, који се налази тачно испод места где се налазила родна кућа моје мајке. Од целе фамилије Стојановић сада постоји само још кућа мог ујака Мића. Његов деда Богосав и мој Милован били су рођена браћа. А он је само једну годину старији од мене.

Коначно смо на раскрсници путева на превоју Локва. Овде се стичу четири пута. Овај којим смо ми дошли. Пут из Чачка преко Паковраћа, пут који води кроз Дучаловиће према манастирима Срећење и Тројице и врху Овчара и пут ка Марковици и даље Лучанима. Одмах испод Локве, према Паковраћу су чувене Завојице, низ серпентинна које су овај пут током зимског периода чиниле веома тешким за савлађивање.

Према Марковици пут представља размеђе између Ртара и Дучаловића. Ускоро стижемо до места одакле се види излаз из тунела Лаз на деоници ауто – пута Паковраће – Прилипац. Са десне стране пуца поглед на Падине Овчара, а на лево се види Ртарско поље и Зеоке, све до обронака Јелице. До изградње ауто – пута овај пут је био важна веза између Чачка и Лучана и села кроз које пролази. Некада је два пута дневно саобраћао аутобус на релацији Чачак – Лучани, преко Марковице. Иако је релативно мало село Марковица је имало школу још од 1893. године и понеку кафану. Нагло смањење броја утицало је да од 1988. године школа ради као издвојено одељење Основне школе „Милан Благојевић“ из Лучана. Из Марковице, из фамилије Јовашевићи потиче моја бака по мајци, Љубица. Захваљујући њеним причама из детињства знао сам пуно тога о Марковици и њеној породици.

Центар Марковице

Иначе Јовашевићи су најстарија фамилија у Марковици. По предањима потичу из Херцеговине. Обећање да ћу је водити у родно село, када будем купио кола нисам испунио. Кола сам био купио, али сам возачки испит положио три месеца после њене смрти. Од тада сам пуно пута прошао кроз Марковицу, али никада се нисам у њој задржао.

Све време тражимо место где би направили предах и попили кафу. Чинило ми се да ћемо то моћи да урадимо у Марковици, али очекивања се нису испунила. Испоставиће се да једина кафана у селу ради тек од пола два. Тако да нам пропаде прилика за предах, а и мој покушај да се први пут задржим у Марковичи.

Настављамо пут према Лучанима. Пут поново вијуга и прави серпентине. Делимично прати ток речице Потајник. Скрећемо напут који кроз Негришоре води ка Тијању и Пухову. Накадашњу трасу овог пута је пресекао ауто – пут тако да је изграђен надвожњак. Осим у близини самог надвожњака пут је у прилично лошем стању, јер је коришћен током изградње ауто – пута. Пут настављамо према Пухову трасом некадашњег „Ранковца“. Пут је релативно скоро асфалтиран, тако да је у добром стању. Истина мало је узак, али пошто нема саобраћаја нема проблема са возњом.

Пошто смо изашли на пут Гуча – Лучани крећемо ка Лучанима. Пошто сам желео да се попнемо уз Лис према Краварици мислио сам да је мост преко Бјелице у правцу Лучана. Због тога возимо до кружног тока у Крстацу где је укључење на ауто – пут. Пошто сам погрешно враћамо се назад и коначно налазимо место где ћемо попити кафу. Није се радило о кафани, већ продавници. А кафа, иако из аутомата одлична. Поседесмо у хладовини, док је напољу још увек пржило јесење Сунце.

Пуховао – панорама

Пођосмо назад ка Турици, пређосмо Бјелицу и кренусмо кроз Лис ка Доњој Краварици. Нађосмо се у долини која повезује села Прилипац, Лопаш, Доњу и Горњу Краварицу. Крејем долине у Прилипцу се завршава до сада изграђена деоница ауто – пута Београд – Јужни Јадран. У Доњој Краварици налази се раскрсница путева који воде ка Лису, којим смо ми дошли и који се наставља према Вирову и даље Ариљу. Други правац је Прилипац – Горња Краварица – Гуча, којим се ми упутисмо.

На кратко скрећемо ка познатом етно – насељу „Вајати“. Овај туристички коимплекс на свом поседу 2005. године изградила је породица Радичевић. Осим смештајних капацитета Радичевићи поседују и погоне за прераду млека и производњу воћних сокова. Пошто пред комплексом не видимо паркираних аутомобила враћамо се на пут и настављамо ка Гучи. Пут нас доводи у центар Гуче и крећемо назад ка Чачку. Драгачево највећим делом припада општини Лучани. И поред тога Драгачевци сматрају да је Гуча

и даље њихов центар. Историјски гледано Драгачево обухвата и делове суседних општина. После Гуче за Драгачевце најважнији је Чачак.

Гуча – панорама

Из Гуче нас води преко Рогаче. То је још једно до драгачевских села из којих потичу моји преци. Наиме одавде из фамилије Зоћевић потиче моја прабаба са мајчине стране Станија. Бирамо трасу новог пута ка превоју Караула, која се сада знатно више користи од оне класичне преко Зеока. Истина асфалт је пуно бољи и нема оних серпентина испод самог превоја. Али овде су возачи више неопрезни, возе брже тако да се чешће дешавају незгоде него на старој траси.

Нажалост Драгачево углавном живи у време Сабора трубача тако да нисмо нашли погодно место за ручак. Одлучујемо да то обавимо у ресторану „Баралић“ у Атеници. Покушавамо да нађемо краћи пут преко Лознице. Али, не успевамо па се спуштамо скроз до Чачка у упућујемо ка ресторану. Коначно могли смо да предахнемо добру кувану говедину и неизбежно пиво.